

Even voorstellen: de nieuwe reser- vaten van het afgelopen jaar

Kris Vandekerkhove

De bosbestanden in de vallei van de Asbeek in bosreservaat Pietersembos zijn al heel lang onbeheerd, en bevatten veel dood hout.

Oude gemengde dennenbossen op de steilrand van het Kempisch plateau

In Hasselbos komt een Grote populatie Wrangwortel en veel liggend dood hout van populier voor.

Naar goede gewoonte starten we onze nieuwsbrief met een korte voorstelling van de nieuwe reservaten van het afgelopen jaar. Het gaat om drie reservaten met een gezamenlijke oppervlakte van ruim 200 ha. Ze liggen alle drie in Limburg.

Het bosreservaat **'Pietersembos'** te Lanaken is meteen goed voor 165 ha. Daarmee staat het met stip genoteerd in de top vijf van grootste bosreservaten in Vlaanderen. Het is een zeer gevarieerd gebied, op de steilrand van het Kempisch plateau. Het grootste gedeelte wordt ingenomen door gemengde bossen van vooral Gewone den, met berk, vuilboom en lijsterbes. De Amerikaanse vogelkers is er de afgelopen jaren met succes bestreden. Er komen ook middeloude eikenbestanden voor, berkenbossen en mooie oude zowel voedselarme als voedselrijkere elzenbroeken. Het bos was eeuwenlang verbonden aan het kasteeldomein van Pietersheim. Aan het einde van de 18de eeuw was het korte tijd ontbost, maar zowel voordien als daarna maakte het huidige bosreservaat deel uit van een groot boscomplex. Daarom vinden we hier nog altijd een aantal indicatoren die verwijzen naar een lange bosgeschiedenis zoals autochtone Wintereiken, Witte klaverzuring, Boswederik en Dalkruid. Het nieuwe bosreservaat omvat ook een aantal waardevolle open terreinen. Het vermaarde 'Asbroek' met de bronzone van de Asbeek en zijn waardevolle vijvers, gagelstruwelen en graslanden maakt er deel van uit. Hier vinden we talrijke zeldzame plant- en diersoorten zoals Brede orchis, Beekprik, Moerassprinkhaan, Gladde slang en een zeer soortenrijke en volledige gemeenschap van laagveenlibellen. Op de flanken van de vallei vinden we dan weer enkele percelen droge heide, met de daaraan gebonden soortenrijkdom. De beheerkeuzes voor het gebied zijn vrij evident en liggen grotendeels al vast : de bosgedeelten kunnen verder spontaan ontwikkelen (integraal reservaat). Waar nog Amerikaanse eik en vogelkers voorkomen worden die via een kortstondig startbeheer nog eerst verwijderd. De open terreinen krijgen een aangepast gericht beheer met kappen, maaien en begrazen.

De twee andere nieuwe reservaten zijn eerder klein maar zijn daarom niet minder interessant.

Het bosreservaat **Hasselbos**, bij Tongeren, is een botanisch pareltje van 17 ha groot. Het betreft één van de best ontwikkelde voorbeelden van een kalkrijk eiken-haagbeukenbos in Vlaanderen. De kruidlaag is er niet alleen zeer volledig, maar bevat ook een aantal bijzonderheden die alle gebonden zijn aan een hoog kalkgehalte. Zo vinden we er hele velden met Eenbes, en ook Heelkruid komt er veel voor. Verder ook Bosrank, Maretak, Bosbingelkruid, Liguster en Gulden boterbloem, en een aan-

tal zeldzame orchideeën. Oudere streeplijsten vermelden ook Gele anemoon voor het gebied, maar die hebben we nog niet teruggevonden. Waar je echter niet kunt naast kijken is de grote populatie Wrangwortel, wellicht de grootste populatie in heel Vlaanderen. Ook voor mossen is het bos heel bijzonder. Eén excursie van de bryologische werkgroep van LIKONA leverde reeds 50 soorten op, waaronder 7 zeldzame tot uiterst zeldzame soorten. De boomlaag bestaat momenteel vooral uit populieren, die hier zo'n 40 jaar geleden werden aangeplant in voormalige hakhoutbossen. De populieren zijn gestaag aan het afsterven, breken af of waaien om. De vrijgekomen ruimte wordt vlug ingevuld door de oorspronkelijke soorten, vooral Es, maar ook Esdoorn, Haagbeuk en Olm. Plaatselijk komen nog zeer oude hakhoutstoven van Es en Haagbeuk voor. Het bos kende de afgelopen decennia nauwelijks nog beheeringrepen, en bevat al vrij veel dood hout, vooral van populier. Wat het beheer betreft wordt er voor geopteerd om de populierenbossen verder spontaan te laten ontwikkelen naar gemengd bos. De zones met oude hakhoutstoven (zowat een vierde van het bos) zullen terug een hakhoutbeheer krijgen, in functie van enkele zeldzame soorten en om het hakhout zelf vitaal te houden.

Zeer oude hakhoutstoof van es in Hasselbos

De **Vriesput** (Lommel, 21 ha) ligt iets ten noorden van het domeinbos Pijnven. Het is een heel divers gebiedje, met stukjes gemengd bos met Vliegdenen op de drogere stukken, maar vooral een belangrijke oppervlakte Gagelstruwelen en natte heide met vennen. We vinden er zeldzame soorten als Klokjesgentiaan, Veenpluis, Kleine zonnedauw en Snavelzegge. In het zuidoosten ligt een zeer bloemenrijk graslandje met onder andere Muizenootje, Zandblauwtje, Smalle weegbree en Schapenzuring. Ook Driekleurig en Akkerviooltje komen voor. Een bijzondere soort hier is Stelkelbrem. De gevarieerde abiotiek en kleinschalige mozaïekstructuur vertaalt zich in een erg gevarieerde en bijzondere fauna met tal van Rode Lijstsoorten zoals Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Boompieper, Geelgors, Koraaljuffer, Tangpantserjuffer, Beekoeverlibel en Bandheidelibel. Vooral de dagvlinderfauna is heel bijzonder met Groentje en Heivlinder, en zelfs Veldparelmoervlinder en Kleine parelmoervlinder. Het spontane bos met de vliegdenen kan grotendeels verder spontaan ontwikkelen. Voor de rest van het gebied wordt wel een actief en minutieus beheer voorzien om de huidige rijke variatie van het gebied te behouden. Voor de zeer zeldzame vlinders wordt een soortgericht beheer voorgesteld. Zo hebben zowel Veld- en Kleine parelmoervlinder als de Heivlinder baat bij een kleinschalig maai- en plagbeheer, waarbij een mozaïek van verschillende structuurrijke open en halfopen vegetaties in stand gehouden wordt, en met bijzondere aandacht voor hun respectievelijke waardplanten (Smalle weegbree en akkerviooltjes). Ook het gagelstruweel, de vennen en de zones met natte heide krijgen een aangepast beheer. Hier zal vooral ook belangrijk zijn om de hydrologie van het gebied in het oog te houden.

Gagelstruwelen in bosreservaat De Vriesput.

Op de drogere delen van de Vriesput vinden we spontane bossen van berk en den

Tenslotte kunnen we het niet nalaten om u als uitsmijter nog een vluchtige blik te gunnen in de 'pijplijn'. Wij zijn immers bijzonder enthousiast over de toekomstige uitbreiding van het bosreservaat in het Zoniënwoud. De huidige reservaatdelen 'Harras' en 'Kersselaerspleyn' worden met elkaar verbonden en tegelijk wordt er nog een ferme lap bos bijgevoegd. Ook deze tussenliggende zone is heel bijzonder met mooie structuurrijke bosbestanden, inclusief ruim 400 monumentale beuken en eiken. Er is ook al redelijk wat zwaar dood hout aanwezig. We krijgen een bosreservaat van zowat 250 ha, meteen het grootste bosreservaat van Vlaanderen, en van topkwaliteit. Wij kijken er in alle geval naar uit, en we hopen van u hetzelfde.

De toekomstige uitbreiding van het bosreservaat in het Zoniënwoud bevat al redelijk wat zwaar dood hout en veel monumentale bomen.